

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 16931/12
Željka STOJAKOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 12. lipnja 2018. u vijeću u sastavu:

Aleš Pejchal, *predsjednik*,
Krzysztof Wojtyczek,
Jovan Ilievski, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 16. veljače 2012. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na očitovanje koje je dostavila podnositeljica zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositeljica gđa Željka Stojaković hrvatska je državljanka i živi u Dardi. Podnositeljicu zahtjeva pred Sudom je zastupala gđa B. Paprić, odvjetnica iz Zagreba.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

4. Dana 4. siječnja 2004. godine podnositeljica zahtjeva prodala je kuću B.P.-u i B.Po.-u, koji su joj platili jamstveni polog („kaparu“) u iznosu od 1.000 eura (EUR). U ožujku 2004. godine B.P. i B.Po. uselili su se u navedenu

kuću, ali su se u svibnju 2004. iselili, navodeći kako im podnositeljica zahtjeva nije pružila sve dokumente potrebne da upišu kuću u zemljišne knjige kao vlastitu imovinu. Smatrali su da je podnositeljica zahtjeva prekršila ugovor zbog neispunjavanja ugovornih obveza.

5. Dana 1. srpnja 2004. godine B.P. i B.Po. podnijeli su tužbu Općinskom sudu u Belom Manastiru, tražeći povrat dvostrukog većeg iznosa od onog koji su platili kao polog – odnosno 2.000 eura (EUR) – kako je predviđeno Zakonom o obveznim odnosima u okolnostima u kojima se utvrdi da je stranka koja je primila polog prekršila ugovor.

6. Dana 30. studenoga 2004. godine prvostupanjski je sud donio presudu koju je zatim 6. travnja 2006. godine ukinuo Županijski sud u Osijeku.

7. Dana 20. prosinca 2006. prvostupanjski je sud donio presudu u odnosu na novi postupak u kojoj je utvrdio da, iako je podnositeljica zahtjeva ispunila svoje obveze na temelju ugovora, a tužitelji su preuzeli posjed nad predmetnom kućom, taj ugovor ima pravne nedostatke kao što je činjenica da ne sadržava ni broj predmetne zemljišne čestice ni podatke o katastarskoj općini, ne sadržava ni sve potrebne potpise, a potpis podnositeljice zahtjeva nije bio ovjeren od strane javnog bilježnika. Prvostupanjski sud utvrdio je da takav ugovor ne može poslužiti kao valjana osnova za upis vlasništva u zemljišne knjige te da je ništav. Stoga je prihvatio tužbu tužitelja i naložio podnositeljici zahtjeva da vrati polog od 1.000 eura na temelju stjecanja bez osnove.

8. Podnositeljica zahtjeva uložila je žalbu protiv prvostupanjske presude.

9. Dana 6. studenoga 2008. Županijski sud u Osijeku odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu i potvrdio je prvostupanjsku presudu.

10. Podnositeljica zahtjeva zatim je usporedno izjavila reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske i podnijela ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Kod podnošenja oba pravna sredstva tvrdila je da su Općinski sud u Belom Manastiru i Županijski sud u Osijeku trebali presuditi u njezinu korist. Ustvrdila je da je odluka u njezinom predmetu proturječna sličnim predmetima na Županijskom sudu u Osijeku i Vrhovnom sudu Republike Hrvatske u kojima su ti sudovi utvrdili da su ugovori o kupnji imovine sklopljeni u sličnim okolnostima bili valjani. Pozvala se na odluke i presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev-2591/1993 (uključujući presudu Županijskog suda u Osijeku br. Gž-1388/92 i presudu Općinskog suda u Osijeku br. P-1582/88, koje su ispitane u citiranom predmetu Vrhovnog suda), Rev-2229/1993, Rev-1279/1992, Rev-2078/1997, Rev-1320/1996, Rev-117/1998 i Rev-2025/1995.

11. Ustavni sud Republike Hrvatske prekinuo je postupak do okončanja postupka pred Vrhovnim sudom.

12. Dana 21. rujna 2010. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbacio je reviziju kao nedopuštenu *ratione materiae*. Mjerodavni dio te odluke glasi:

„Revizija tužitelja odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

... Protiv pravomoćne presude suda drugog stupnja reviziju su podnijeli tužitelji pozivom na čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku...

...

[S]tranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka o sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

...

U konkretnoj reviziju ne navodi se koje je to pravno pitanje od važnosti za primjenu jedinstva u primjeni prava i ravnopravnosti građana, jer tužitelji pobijaju [drugostupanjsku] presudu nezadovoljni time što sud nije prihvatio tužbeni zahtjev...

Tome u prilog se pozivaju na odluke ovog revizijskog suda Rev-2591/93, Rev-2229/93, Rev-1279/92, Rev-2078/97, Rev-1320/96, Rev-117/98 i Rev-2025/95, te na odluke Županijskog suda u Osijeku broj GŽ-1388/92 i Općinskog suda u Osijeku broj P-1582/88...

...

Nabrajanje brojeva određenih predmeta, bilo revizijskog suda ili drugih sudova, samo po sebi ne čini reviziju tužitelja dopuštenom, sve kada bi se odluke u tim predmetima i temeljile na istom činjeničnom i pravnom supstratu.“

13. Dana 4. veljače 2011. godine podnositeljica zahtjeva obavijestila je Ustavni sud Republike Hrvatske o odluci Vrhovnog suda te je zatražila da se nastavi ispitivanje njezine ustavne tužbe.

14. Dana 8. prosinca 2011. godine Ustavni je sud proglasio ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva nedopuštenom kao očigledno neosnovanom. Odluka Ustavnog suda dostavljena je zastupnici podnositeljice zahtjeva dana 13. siječnja 2012. godine.

15. U listopadu 2014. godine podnositeljica zahtjeva zatražila je od Vrhovnog suda Republike Hrvatske da ispravi administrativnu pogrešku u svojoj odluci od 21. rujna 2010. godine (vidi stavak 12. ove odluke). Dana 22. rujna 2015. godine Vrhovni je sud prihvatio taj zahtjev i ispravio svoju odluku. Istog dana, odluka o ispravku objavljena je na mrežnim stranicama Vrhovnog suda, a 22. listopada 2015. godine dostavljena je zastupnici podnositeljice zahtjeva.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Mjerodavno domaće pravo

16. Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, uz daljnje izmjene i dopune) u članku 29. jamči pravo na pošteno suđenje.

17. Mjerodavni dio članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 99/1999, uz daljnje izmjene i dopune) glasi:

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ‘ustavno pravo’)...”

18. Mjerodavna odredba Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/1991, uz daljnje izmjene i dopune) glasi kako slijedi:

Revizija

Članak 382.

„(2)... [S]tranke mogu podnijeti [izvanrednu] reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka o sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana...”

(3) U reviziji iz stavka 2. ovoga članka stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje [koje treba riješiti] uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose te izložiti razloge zbog kojih smatra da je [rješavanje dotičnog pitanja] važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.“

2. Mjerodavna praksa

19. Mjerodavna praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske na koju se podnositeljica zahtjeva pozvala u svojoj reviziji (vidi stavak 10. ove odluke) odnosi se na sljedeće predmete:

- Rev-2591/1993 od 4. travnja 1995., o građanskom sporu između općine i stambene udruge i nekoliko drugih osoba o formalnoj valjanosti ugovora o prodaji imovine u društvenom vlasništvu;
- Rev-2229/1993 od 16. lipnja 1994., o formalnostima vezanim uz valjanost ugovora o jamstvenom pologu (kapari) u kojem je taj sud naglasio da sporedni ugovor nema pravnu snagu ako je glavni ugovor ništav;
- Rev-1279/1992 od 9. srpnja 1992. i Rev-2078/1997 od 27. travnja 2000., o kriterijima za razlikovanje predugovora i glavnog ugovora za kupnju nekretnine;
- Rev-1320/1996 od 20. siječnja 1999., Rev-117/1998 od 1. listopada 2002. i Rev-2025/1995 od 28. prosinca 1995., o načinu utvrđivanja valjanosti ugovora o kupnji nekretnine ako prodavatelj nije bio vlasnik predmetne imovine. U posljednjem predmetu Vrhovni je sud naglasio da su zahtjevi za formalnu valjanost ugovora, između ostalog, pisana forma, potpisi ugovornih strana i ovjereni potpis prodavatelja od strane nadležnog dijela.

20. Prema praksi Ustavnog suda, žalitelj je dužan podnijeti konkretan prigovor protiv odluke Vrhovnog suda koji je presudio o odlukama nižih sudova ako želi osporiti i odluke nižih sudova i odluku Vrhovnog suda pred Ustavnim sudom. To vrijedi ne samo kada je ustavna tužba podnesena nakon odluke Vrhovnog suda, već i usporedno s izjavljivanjem revizije pred

Vrhovnim sudom (vidi, primjerice, U-III-2314/2014, 2. prosinca 2004.; U-III-389/2007, 19. svibnja 2010.; U-III-4902/2008, 22. travnja 2010.; U-III-3129/2011, 8. prosinca 2011.; U-III-4427/2010, 18. rujna 2013.; U-III-2326/2011, 2. srpnja 2014.).

PRIGOVORI

21. Podnositeljica je prigovorila na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da ju je Vrhovni sud lišio prava na pošteno suđenje. Konkretno, tvrdila je da zbog nedostatka obrazloženja u odluci Vrhovnog suda kojom je odbijena njezina revizija nije bilo očito da je njezina žalba preispitana na način koji je u skladu s pretpostavkama članka 6. stavka 1.

22. Nadalje je prigovorila na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije zbog različite sudske prakse i povrede načela pravne sigurnosti u odlukama građanskih sudova u njezinom predmetu.

PRAVO

23. Prigovarajući zbog povrede njezinog prava na pošteno suđenje pred Vrhovnim sudom i različite sudske prakse te povrede načela pravne sigurnosti u odlukama građanskih sudova, podnositeljica zahtjeva pozvala se na članak 6. stavak 1. Konvencije, koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...”

24. Vlada je osporila te tvrdnje.

A. Prigovor u pogledu odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske o reviziji podnositeljice zahtjeva

1. Tvrdnje stranaka

25. Vlada je ustvrdila da podnositeljica zahtjeva nije prigovorila pred Ustavnim sudom o pitanjima koja je iznijela pred Sudom u pogledu odluke Vrhovnog suda u njezinom predmetu. Konkretno, u skladu s dobro utvrđenom praksom Ustavnog suda, podnositeljica zahtjeva bila je dužna iznijeti svoje prigovore u vezi s odlukom Vrhovnog suda u svojem zahtjevu za nastavkom ispitivanja predmeta pred Ustavnim sudom ili je mogla podnijeti zasebnu ustavnu tužbu u tom pogledu. Međutim, kada je zatražila od Ustavnog suda da nastavi s ispitivanjem njezinog predmeta, podnositeljica zahtjeva nije iznijela nikakva pitanja u odnosu na odluku Vrhovnog suda niti

je u tom pogledu podnijela zasebnu ustavnu tužbu. Štoviše, nije podnijela zasebnu ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda o ispravku njegove prethodne odluke te je neke od svojih prigovora iznijela pred Sudom izvan šestomjesečnog roka.

26. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da su prigovori Vlade neosnovani. Smatrala je da nema razloga podnositi novu ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda o ispravku njegove prethodne odluke.

2. Ocjena Suda

27. Sud smatra nepotrebnim odgovoriti na sve tvrdnje Vlade jer su prigovori u svakom slučaju nedopušteni iz sljedećih razloga.

28. Sud se poziva na opća načela pretpostavke iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava navedena u predmetu *Vučković i drugi protiv Srbije* ([VV], br. 17153/11, stavci 69. - 77., 25. ožujka 2014.; vidi također *Gherghina protiv Rumunjske* [VV] (odluka), br. 42219/07, stavci 83. - 89., 9. srpnja 2015.).

29. Sud ponavlja da je dosljedno smatrao da se, kako bi poštivali načelo supsidijarnosti, u načelu od podnositelja zahtjeva traži da daju Ustavnom sudu Republike Hrvatske, kao najvišem sudu u Hrvatskoj, mogućnost ispravljanja situacije na koju se prigovara pred Sudom prije podnošenja prigovora protiv Hrvatske Sudu (vidi, primjerice, *Pavlović i drugi protiv Hrvatske*, br. 13274/11, stavak 32., 2. travnja 2015., i u njemu citirane predmete).

30. U ovom predmetu, Sud napominje da je podnositeljica zahtjeva usporedno podnijela reviziju pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske i ustavnu tužbu pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, prigovarajući zbog povrede njezinog prava na pošteno suđenje u postupcima pred Općinskim sudom u Belom Manastiru i Županijskim sudom u Osijeku (vidi stavak 10. ove odluke). U takvim okolnostima, sukladno svojoj praksi, Ustavni sud Republike Hrvatske prekinuo je postupak do okončanja postupka pred Vrhovnim sudom (vidi stavke 11. i 20. ove odluke).

31. Kada je postupak pred Vrhovnim sudom završio odbacivanjem revizije podnositeljice zahtjeva, ona je o tome obavijestila Ustavni sud te je zatražila da se nastavi ispitivanje njezine ustavne tužbe (vidi stavak 13. ove odluke). Podnositeljica zahtjeva pritom nije otvorila nikakvo pitanje u odnosu na odluku Vrhovnog suda o njezinoj reviziji. Ujedno Sud napominje da je, prema dosljednoj praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske (vidi stavak 20. ove odluke), podnositeljica zahtjeva – ako je željela da se taj sud bavi bilo kojim pitanjem u vezi s odlukom Vrhovnog suda – bila dužna ili iznijeti konkretan prigovor u tom pogledu kad je zatražila nastavak ustavnog postupka ili podnijeti zasebnu ustavnu tužbu u odnosu na to pitanje. Međutim, kao što je već napomenuto, podnositeljica zahtjeva nije iznijela prigovor u odnosu na odluku Vrhovnog suda kad je zatražila nastavak postupka pred Ustavnim sudom niti je podnijela zasebnu ustavnu tužbu u tom pogledu.

32. U takvim okolnostima Sud utvrđuje da podnositeljica zahtjeva, propustivši iznijeti bilo kakav prigovor pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske u odnosu na odluku Vrhovnog suda, nije ispunila pretpostavku prakse tog suda da mu pruži mogućnost ispravljanja situacije na koju prigovara pred Sudom (vidi stavak 28. ove odluke).

33. Sud stoga utvrđuje da se prigovor podnositeljice zahtjeva mora odbaciti zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije.

B. Prigovor u pogledu različite prakse i pravne sigurnosti

1. Tvrdnje stranaka

34. Vlada je ustvrdila da se praksa domaćih sudova na koju se podnositeljica zahtjeva pozvala u svojoj reviziji odnosi na situacije koje su u činjeničnom i pravnom pogledu različite od one koja se odnosi na predmet podnositeljice zahtjeva. Prema mišljenju Vlade, domaći su sudovi u predmetu podnositeljice zahtjeva slijedili dobro utvrđenu praksu Vrhovnog suda. Štoviše, domaći je sustav osigurao mehanizme za prevladavanje eventualnih nedosljednosti u sudskoj praksi, no budući da podnositeljica zahtjeva nije pravilno podnijela reviziju, nije uredno iskoristila te mehanizme.

35. Podnositeljica zahtjeva ustvrdila je da se pozvala na sudsku praksu Vrhovnog suda koja pokazuje da se ugovor koji je sklopila s tužiteljima treba smatrati valjanim. U skladu s tim, prema mišljenju podnositeljice zahtjeva, domaći su sudovi bili dužni presuditi u njezinu korist u njezinom predmetu. Podnositeljica zahtjeva također je istaknula da je sudska praksa Županijskog suda u Osijeku nedosljedna u raznim drugim područjima, a ne samo u odnosu na valjanost ugovora o kupnji nekretnina.

2. Ocjena Suda

36. Sud ponavlja kako je, u skladu s člankom 19. Konvencije, njegova jedina zadaća osigurati poštivanje obveza koje su preuzele stranke Konvencije. Konkretno, Sud nije nadležan rješavati zahtjeve u kojima se navodi kako su domaći sudovi počinili pravne ili činjenične pogreške, osim ako smatra da postoji mogućnost da su takve pogreške za sobom povlačile moguću povredu bilo kojeg od prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji (vidi, primjerice, *Schenk protiv Švicarske*, 12. srpnja 1988., stavak 45., Serija A br. 140, i *Lukežić protiv Hrvatske* (odlučka), br. 24660/07, stavak 50., 10. rujna 2013.).

37. Zadaća Suda nije zamijeniti domaće sudove. Prvenstveno je na nacionalnim vlastima, posebice sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćeg prava. Uloga Suda jest utvrđivanje jesu li učinci takvog tumačenja spojivi s Konvencijom (vidi *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* [VV], br. 13279/05, stavak 49., 20. listopada 2011.). S obzirom na prethodno

navedeno, osim u slučaju očite proizvoljnosti ili očigledne nerazumnosti, uloga Suda nije dovođenje u pitanje tumačenja domaćeg prava od strane domaćih sudova (vidi, primjerice, *Bochan protiv Ukrajine* (br. 2) [VV], br. 22251/08, stavak 61., ECHR 2015; vidi također, *Adamsons protiv Latvije*, br. 3669/03, stavak 118., 24. lipnja 2008.).

38. Glede prigovora podnositeljice zahtjeva u odnosu na pravnu nedosljednost u praksi domaćih sudova, Sud ponavlja da njegova ocjena takvih navoda podrazumijeva utvrđivanje postoje li “duboke i dugotrajne razlike” u mjerodavnoj sudskoj praksi, predviđa li domaće pravo mehanizme za prevladavanje tih nedosljednosti, primjenjuju li se ti mehanizmi i, prema potrebi, u kojem smislu (vidi gore citirani predmet *Nejdet Şahin i Perihan Şahin*, stavak 53.).

39. Sud u ovom predmetu napominje da se konkretni navodi podnositeljice zahtjeva o pravnoj nedosljednosti, kako se tvrdilo pred domaćim sudovima, odnose na činjenicu da su u njezinom predmetu, suprotno praksi na koju se pozvala u svojoj reviziji i ustavnoj tužbi (vidi stavke 10. i 19. ove odluke), domaći sudovi presudili protiv nje, a u korist tužitelja.

40. Međutim, iz prakse domaćih sudova koju je citirala podnositeljica zahtjeva, Sud ne nalazi postojanje „dubokih i dugotrajnih razlika“ u mjerodavnoj sudskoj praksi. S tim u vezi Sud primjećuje da su se pitanja koja su proizašla u predmetu podnositeljice zahtjeva odnosila na stjecanje bez osnove do kojeg je došlo primitkom jamstvenog pologa (kapare) kada je glavni ugovor o kupoprodaji između dviju privatnih stranaka bio ništav jer nije sadržavao ni broj predmetne zemljišne čestice ni podatke o katastarskoj općini te nije sadržavao sve potrebne potpise, a potpis prodavatelja nije bio ovjeren od strane javnog bilježnika (vidi stavak 7. ove odluke). Predmeti na koje se pozvala podnositeljica zahtjeva ili se nisu odnosili na ta pitanja ili su, suprotno njezinim tvrdnjama, podupirali zaključke domaćih sudova u njezinom predmetu pokazujući da sporedni ugovor nema pravnu snagu ako je glavni ugovor ništav (Rev-2229/1993 od 16. lipnja 1994.) te da su uvjeti za formalnu valjanost ugovora pisana forma, potpisi ugovornih strana i ovjereni potpis prodavatelja od strane nadležnog dijela (Rev-2025/1995 od 28. prosinca 1995.).

41. U mjeri u kojoj podnositeljica zahtjeva smatra da su domaći sudovi trebali drugačije tumačiti mjerodavno pravo i postojeću sudsku praksu kako bi presudili u njezinu korist, Sud naglašava da nije na Sudu da rješava probleme tumačenja domaćeg prava, osobito s obzirom na to da ne postoje naznake da su odluke domaćih sudova u predmetu podnositeljice zahtjeva proizvoljne ili očigledno nerazumne (usporedi gore citirani predmet *Lukežić*, stavak 56.).

42. U skladu s gore navedenim, Sud utvrđuje da je prigovor podnositeljice zahtjeva očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 5. lipnja 2018.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Aleš Pejchal
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72468498524

